

JÄRELDUSED

Teema: EMP nõukogu 62. istungi järeldused (Brüssel, 27. mai 2026)

1. Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) nõukogu 62. istung toimus 27. mail 2026 Brüsselis Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariiki esindava energeetika-, kaubandus- ja tööstusministri Michael Damianose eesistumisel. Istungil osalesid Norra välisminister Espen Barth Eide, Liechtensteini välis-, keskkonna- ja kultuuriminister Sabine Monauni ning Islandi välisministeeriumi alaline riigisekretär Martin Eyjólfsson, samuti Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse esindajad.
EMP nõukogu liikmed arutasid EMP lepingu üldist toimimist ning pidasid poliitilise mõttevahetuse konkurentsivõime ja rohemajanduskasvu tagamise üle siseturul.
2. EMP nõukogu tõstis esile ELi ja EMP EFTA riikide vaheliste suhete põhialuseks oleva EMP lepingu jätkuvat ja suurenevat tähtsust. Lepinguga tugevdatakse demokraatia ühiseid väärtusi ja põhimõtteid, pühendumist reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale, isikuvabadustele, õigusriigile ning põhiõigustele.

3. Tuginedes nendele ühistele väärtustele ja põhimõtetele rõhutas EMP nõukogu, et reeglitel põhineva rahvusvahelise korra säilitamine nõuab ka ühtset reageerimist ülemaailmsetele julgeolekuprobleemidele.
EMP nõukogu liikmed kinnitasid taas oma vankumatut toetust Ukraina sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. Nad jätkavad rahupüüdlustele kaasa aitamist, eelkõige hea tahte koalitsiooni kaudu ja koostöös Ameerika Ühendriikidega ning jätkavad sarnaselt meelestatud partnerite ja liitlastega koordineerides Ukrainale ja Ukraina rahvale ulatusliku poliitilise, rahalise, majandusliku, humanitaar-, sõjalise ja diplomaatilise toetuse andmist, sealhulgas intensiivistades ülemaailmset suhtlust. Samuti väljendasid nad oma toetust kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule, mis tugineb ÜRO põhikirjale ja rahvusvahelisele õigusele.
4. EMP nõukogu tervitas liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning Islandi, Liechtensteini ja Norra välisministrite vahelist ministritasandi poliitilist dialoogi, mille käigus osalised pidasid mitteametliku mõttevahetuse vastastikust huvi pakkuvate välispoliitikaküsimuste üle. EMP nõukogu rõhutas, et on oluline jätkata tava kutsuda EMP EFTA riikide ametnikke osalema asjaomaste ELi nõukogu töörühmade raames peetavates poliitilistes dialoogides.
5. EMP nõukogu toonitas, et geopoliitilise ebakindluse ajal on äärmiselt oluline tugevdada kõigi 30 siseturul osaleva riigi julgeolekut, vastupanuvõimet, strateegilist autonoomiat ja konkurentsivõimet ning anda Euroopa kodanike ja ettevõtjate jaoks käegakatsutavaid tulemusi. EMP nõukogu rõhutas, kui oluline on tugev ja hästi toimiv siseturg, mis põhineb neljal vabadusel ning ettevõtjatele võrdsete ja õiglaste konkurentsitingimuste tagamisel, ennetades kahjulikke tavasid ning hoogustades majanduskasvu ja uute töökohtade loomiseks vajalikke tingimusi kogu EMPs.
6. EMP nõukogu rõhutas, et ajal kui uued poliitikameetmed ja algatused arenevad, et tulla toime praeguste geopoliitiliste väljakutsetega, on ELi ja EMP EFTA riikide ühine huvi säilitada siseturu terviklikkus ja võrdsed tingimused.

7. EMP nõukogu rõhutas siseturust saadavat märkimisväärset kasu ja seda, kui oluline on tihe koostöö ELi ja EMP EFTA riikide vahel ning tunnistas sellega seoses, et EMP EFTA riigid on andnud väärtusliku positiivse panuse EMPs kohaldatavaid ELi õigusakte ja programme käsitlevate otsuste ettevalmistamisse. EMP nõukogu rõhutas, et see panus toetab meie ühist huvi läbipaistva ja hästi ettevalmistatud poliitika vastu. Lisaks toonitas EMP nõukogu, et on tähtis kutsuda EMP EFTA ministrid asjakohastele mitteametlikele ministrite kohtumistele ja konverentsidele. EMP nõukogu avaldas eesistujariigile Küprosele ja järgmistele eesistujariikidele tänu selle tava jätkamise eest.
8. EMP nõukogu tunnistas jätkuvaid probleeme rahvusvahelises kaubanduses ajal, mil ülemaailmsed tarneahelad on surve all, ning kinnitas taas oma pühendumust avatud, õiglasele ja kestlikule kaubandusele ning rõhutas, kui oluline on reeglitel põhinev kaubandussüsteem. EMP nõukogu liikmed leppisid kokku tihedas koostöös sisuliste tulemuste saavutamiseks märtsis Kamerunis toimunud Maailma Kaubandusorganisatsiooni 14. ministrite konverentsi (MC14) tulemuste järelmeetmete võtmisel.
9. EMP nõukogu tunnistas vajadust jätkata käimasolevat tööd EMP lepingusse inkorporeerimist ootavate ELi õigusaktide arvu vähendamiseks, et tagada EMP õiguskindlus ja ühtsus kooskõlas EMP lepingu artikliga 102. Samal ajal märkis EMP nõukogu, et mahajäämus on endiselt suur, ning rõhutas vajadust suurendada jõupingutusi ja jätkata tihedat koostööd pikalt seisnud dokumentide kiireks inkorporeerimiseks, et tagada õiguskindlus ja EMP ühtsus ning siseturu nõuetekohane toimimine. Samuti toonitas EMP nõukogu, et on tähtis tagada *acquis'* õigeaegne ülevõtmine riikide õigussüsteemidesse.

10. EMP nõukogu toonitas ELi ja EMP EFTA riikide vahelise tiheda koostöö tähtsust majandusjulgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamisel. Tunnistades, et EMP leping ei hõlma väliskaubandus- ja tollipoliitikat, tervitab EMP nõukogu jätkuvaid arutelusid tiheda koostöö üle EMP lepingu kohaldamisalast välja jäävates poliitikavaldkondades, sealhulgas selle üle, kuidas selliseid küsimusi kõige paremini käsitleda, et tagada konkurentsivõime ja säilitada siseturu terviklikkus.
11. EMP nõukogu rõhutas, kui oluline on siseturu konkurentsivõime tugevdamiseks luua ettevõtlus-, VKE- ja innovatsioonisõbralik keskkond ning vähendada strateegilist sõltuvust tundlikes sektorites. EMP nõukogu tervitas jõupingutusi koondettepanekute kaudu lihtsustada õigusnorme ja vähendada halduskoormust, kahjustamata prognoositavust, poliitikaeesmärke, kõrgeid standardeid või siseturu terviklikkust, samuti puhta tööstuse kokkuleppe eesmärki muuta süsinikuheite vähendamine Euroopa tööstuse kasvumootoriks. Samal ajal tervitab EMP nõukogu üleskutseid täiendavateks ambitsioonikateks koondpaketi ja lihtsustamisalgatusteks.
12. EMP nõukogu rõhutas, et on oluline jätkata ELi ja EMP EFTA riikide tihedat koostööd, et saavutada nende vastavad kliima ja elurikkusega seotud sihid ning täita Pariisi kokkuleppe ja Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärgid.
13. EMP nõukogu tunnistas, et on äärmiselt tähtis tagada ohutu, turvaline, taskukohane, kestlik ja vähese süsinikuheitega energiaga varustamine ning kaitsta Euroopa energiataristut hübriid- ja muude ohtude vastu. EMP nõukogu toonitas, et süsinikuheite vähendamise ja konkurentsivõime tervikliku strateegia kaudu tuleks pakkuda tööstusele prognoositavust ning püüda ettevõtteid Euroopasse meelitada, Euroopas kasvatada ja Euroopas hoida. EMP nõukogu rõhutas samuti vajadust EMPs ohutute ja säästvate vähese süsinikuheitega energiaallikate märkimisväärset potentsiaali täielikult ära kasutada, eelkõige süvendades turgude integreerimist ja jätkates piiriülest koostööd, aidates seeläbi kaasa ülemaailmsele eesmärgile kolmekordistada taastuvenergia tootmisvõimsust ja tugevdada Euroopa energiajulgeolekut.

14. EMP nõukogu toonitas süsiniku hinnastamise keskset rolli üleminekul puhtale energiale ning ELi ja EMP EFTA riikide jätkuvat koostööd ELi heitkogustega kauplemise süsteemi arendamisel ning võttis teadmiseks saarte, äärepoolseimate piirkondade ja kõrvaliste alade lennuühenduste eelseisva hindamise, võttes muu hulgas arvesse konkurentsivõime ja süsinikuheite ülekandumist ning keskkonna- ja kliimamõju. EMP nõukogu tunnustas käimasolevat tööd EMP EFTA riikide integreerimisel süsiniku piirimeetmesse ning väljendas heameelt paketi „Eesmärk 55“ sisalduvate transpordisektori rohepöörde eesmärkide ja õigusaktide üle.
15. EMP nõukogu võttis teadmiseks sõjaväelise liikuvuse paketi ja rõhutas, kui oluline on tagada tihedat koostööd selle paketi nendes aspektides, mis puudutavad EMP EFTA riike ja EMP lepingut.
16. EMP nõukogu rõhutas, kui oluline on konkurentsivõimeline, õiglane ja vastupanuvõimeline digipööre ning see, et Euroopa tugevdaks oma positsiooni strateegiliste digitehnoloogiate valdkonnas. EMP nõukogu tõstis esile asjaolu, et meediavabaduse ja meedia mitmekesisuse, toimetusliku sõltumatususe ning ajakirjanike kaitsmine on hästitoimiva demokraatliku ühiskonna jaoks digiajastul peatähtis. EMP nõukogu toonitas digiteenuste määruse ja digiturgude määruse peatse EMP lepingusse lisamise tähtsust. Samuti märkis EMP nõukogu, et on oluline tugevdada küberturvalisust ja suurendada koordineerimist, et kaitsta inimesi, institutsioone ning elutähtsat taristut hübriidohtude eest.
17. Tunnistades tehisintellekti (TI) võimalikku majanduslikku, keskkondlikku ja ühiskondlikku kasu, rõhutas EMP nõukogu, kui oluline on tehisintellektimääruse inkorporeerimine ning tõhus ja ühtne rakendamine, kasutades samal ajal ära Euroopa kogu tehisintellekti potentsiaali, nagu on ette nähtud sellistes algatustes nagu tehisintellekti kasutamise strateegia, Euroopa tehisintellekti tegevuskava ja Euroopa andmeliidu strateegia. Sellega seoses rõhutab EMP nõukogu vajadust edendada innovatsioonisõbralikke tingimusi, tagada juurdepääs kvaliteetsetele andmetele ja andmetöötlusvõimsusele ning tugevdada Euroopa tehisintellekti ökosüsteemi, et suurendada konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet.

18. EMP nõukogu toonitas EMP lepingu sotsiaalse mõõtme olulisust, kusjuures see hõlmab tööõiguse, töetervishoiu ja tööohutuse ning soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimusi. EMP nõukogu väljendas heameelt edusammude üle, mis on tehtud Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, mis kujutab endast raamistikku, mille eesmärk on muuta Euroopa kaasavamaks ning vastupanu- ja konkurentsivõimelisemaks. Samuti tunnistas EMP nõukogu tihedama koostöö tähtsust tervise valdkonnas. Sellega seoses rõhutas EMP nõukogu, kui oluline on edendada innovatsiooni Euroopa tervise- ja bioteaduste sektoris, et tuua kasu patsientidele ja tervishoiusüsteemidele. EMP nõukogu jääb ootama ELi ravimialaste õigusaktide ja ühtse Euroopa terviseandmeruumi rakendamist ning tihedamat koostööd terviseohtudeks valmisolekul ja neile reageerimisel.
19. Ilma et see mõjutaks käimasolevaid ELi tasandi läbirääkimisi mitmeaastase finantsraamistiku üle, kutsus EMP nõukogu üles pidama pidevat dialoogi ettevalmistuste üle järgmise rahastamisperioodi (2028–2034) ELi programmideks, et tagada uute programme käsitlevate õigusnormide varajane lisamine EMP lepingusse, võttes arvesse EMP EFTA riikide osalemise õigust, nagu on sätestatud EMP lepingus.
20. EMP nõukogu tuletas meelde, et EMP lepinguga nähakse ette osalemine siseturul, ning sellega seoses tuletas samuti meelde, et EMP EFTA riigid aitavad EMP ja Norra finantsmehhanismide kaudu kaasa sotsiaalsete ja majanduslike erinevuste vähendamisele EMPs lepinguosaliste hüvanguks, et edendada EMP lepingu osaliste kaubandus- ja majandussuhete pidevat ja tasakaalustatud tugevdamist kooskõlas EMP lepingu artikliga 115. EMP nõukogu tervitas EMP EFTA riikide ja enamiku toetatavate riikide vahel kahepoolsete vastastikuse mõistmise memorandumite ja programmilepingute sõlmimist, et kehtestada selge raamistik ja ajakava rahaliste vahendite tõhusaks ja õigeaegseks rakendamiseks. EMP nõukogu jääb ootama kahepoolsete vastastikuse mõistmise memorandumite kiiret sõlmimist kõigi toetatavate riikidega niipea kui võimalik.

21. EMP nõukogu rõhutas, et lepinguosalisel hindavad vajadust käsitleda protokollis 38D artikli 10 valguses majanduslikke ja sotsiaalseid lahknevusi EMPs, ning, tuginedes hindamisele, alustavad aegsasti enne finantsmehhanismi 2021–2028 lõppemist tulevasi läbirääkimisi järgmise finantsmehhanismi üle, et vältida lünki rakendamisel ning võimaldada tulevast rahastamisperspektiivi tõhusalt ja tulemuslikult kavandada.
22. EMP nõukogu liikmed toonitasid, et kalandusküsimustes on väga oluline tagada konstruktiivne ja kaasav koostöö, mis peaks olema tasakaalustatud ja vastastikku kasulik, eelkõige seoses ühist huvi pakkuvate Kirde-Atlandi kalavarude säästva majandamisega. Nad tunnistasid veel lahendamata kalanduspoliitika küsimuste jätkuva käsitlemise tähtsust, et need küsimused lahendada, tunnistades samal ajal kalavarude majandamise teemaliste kahepoolsete dialoogide olulisust. Lisaks rõhutasid liikmed vajadust võtta meetmeid ebaseadusliku ja mittesäästva kalapüügi piiramiseks Atlandi ookeani kirdeosas.
23. EMP nõukogu liikmed märkisid kahetsusega Kirde-Atlandi makrellivarude tõsist halvenemist ning mõistsid, kui oluline on jõuda õigeaegselt üldise ja õiglase jagamise kokkuleppeni kõigi rannikuriikide vahel.
24. EMP nõukogu kinnitas taas EMP lepingu protokollis nr 9 (kalade ja muude meresaadustega kauplemise kohta) sätestatud kohustusi.
25. EMP nõukogu tuletas meelde EMP lepingu artikli 19 kohaseid lepinguosaliste kohustusi ja kutsus lepinguosalisi üles pidama dialoogi põllumajandustoodetega kauplemise tingimuste läbivaatamiseks, et saavutada järkjärguline liberaliseerimine nende põllumajanduspoliitika raames. EMP nõukogu julgustas lepinguosalisi vaatama EMP lepingu protokollis nr 3 artikli 2 lõike 2 ja artikli 6 raames uuesti läbi töödeldud põllumajandustoodetega kauplemise korra, et kõnealuses valdkonnas kaubandust veelgi edendada.